

DOI: 10.32999/ksu2307-8030/2019-34-15

УДК 621:658.5

Костюк М.Г.
аспірант
Дніпропетровського університету
імені Альфреда Нобеля

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Статтю присвячено дослідженню організації управління процесами ресурсозбереження машинобудівного підприємства на основі формування організаційно-економічного механізму. Досліджено структуру управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства, необхідну для стратегічного розвитку підприємств. Розглянуто завдання, принципи і функції управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства шляхом опису функціональних складників механізму. Відзначено необхідність побудови сучасної концепції формування організаційно-економічного управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства на основі об'єктивно-орієнтованого підходу. Досліджено структуру організаційно-економічного управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства, яка використовується для стратегічного розвитку підприємств. Обґрунтовано завдання, принципи та функції організаційно-економічного управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства шляхом опису функціональних складників механізму.

Ключові слова: машинобудівне підприємство, управління, ресурсозбереження, процес управління, організаційно-економічний механізм.

Костюк М.Г. ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЦЕССАМИ РЕСУРСОБЕРЕЖЕНИЯ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Статья посвящена исследованию организации управления процессами ресурсосбережения машиностроительного предприятия на основе формирования организационно-экономического механизма. Исследована структура управления ресурсосбережением машиностроительного предприятия, необходимая для стратегического развития предприятий. Рассмотрены задачи, принципы и функции управления ресурсосбережением машиностроительного предприятия путем описания функциональных составляющих механизма. Отмечена необходимость построения современной концепции формирования организационно-экономического управления ресурсосбережением машиностроительного предприятия на основе объективно-ориентированного подхода. Исследована структура организационно-экономического управления ресурсосбережением машиностроительного предприятия, которая используется для стратегического развития предприятий. Обоснованы задачи, принципы и функции организационно-экономического управления ресурсосбережением машиностроительного предприятия путем описания функциональных составляющих механизма.

Ключевые слова: машиностроительное предприятие, управление, ресурсосбережение, процесс управления, экономический механизм.

Kostyuk Maxim. ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MANAGEMENT MECHANISM FOR THE PROCESSES OF COST-EFFECTIVE USE OF RESOURCES AT THE MACHINE-BUILDING ENTERPRISES

The article studies the management arrangements of processes of cost-effective use of resources at the machine-building enterprises based on formation of organizational and economic mechanism. The research objective is to study the organization of resource saving processes management of the engineering enterprise through building the organizational and economic mechanism. The emphasis is put on the necessity of development a modern concept of management of cost-saving resource use at the machine-building enterprise based on the object-focused approach. There has been studied the structure of management of cost-effective use of resources at the machine-building enterprise, which seems necessary for strategic development of enterprises. There have been revealed the tasks, principles and functions of management of cost-saving use of resource of the machine-building enterprise through the description of functional components of the mechanism under consideration. It has been made a pointed reference to the necessity of constructing a modern concept of formation of organizational and economic management of cost-saving use of resource at the machine-building enterprise based on the object-focused approach. There has been studied the structure of management of cost-effective use of resources at the machine-building enterprise, which is used for strategic development of enterprises. There have been proved the feasibility of the tasks, principles and functions of management of cost-saving use of resource of the machine-building enterprise through the description of functional components of the mechanism to have been considered. The author's conceptual model of the organizational and economic mechanism of resource saving management of the enterprise from the standpoint of objective-oriented approach is presented as a scientifically grounded project of the enterprise, which ensures achievement of the economic effect under the condition of rational use of potential resources and their optimization in order to increase the profitability of engineering enterprises, sustainability and adaptive strategic choice of their development on the basis of an effective combination of resource on potential and energy-saving measures.

Keywords: machine-building enterprise, management, cost-saving use of resource, management process, organizational and economic mechanism.

Постановка проблеми. В умовах економічних перетворень в Україні вітчизняні машинобудівні підприємства знаходяться в безперервному пошуку найбільш раціональних та ефективних інструментів, форм і методів управління процесами ресурсозбереження, які б забезпечили ефективність та економічну доцільність їх функціонування.

У системі управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства визначальне місце поси-

дає процес його організації, за допомогою якого господарюючий суб'єкт розподіляє ресурсні витрати, аналізує їхній вплив на результати виробничо-господарської діяльності, а також формує ресурсну політику підприємства та заходи ресурсозбереження в усіх функціональних сферах. Саме тому дослідження теоретико-прикладних аспектів організації управління процесами ресурсозбереження машинобудівного підприємства є надзвичайно актуальним і

займає одне з головних місць у системі управління ресурсами підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління ресурсозбереженням підприємства у своїх працях розглядали Г. Астапова, Е. Астапова, І. Булев, І. Вовк, Ю. Вовк, О. Єременко-Григоренко, О. Кривчун, О. Кузьменко, В. Куцик, А. Кульман, В. Лойко, О. Шеремет та ін. Однак більш глибокого дослідження потребують питання теоретичного обґрунтування організації, а саме композиції та складників механізму управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства та практичного спрямування його застосування в сучасних умовах нестійкої економіки на засадах об'єктивно-орієнтованого підходу.

Мета статті полягає у дослідженні організації управління процесами ресурсозбереження машинобудівного підприємства через побудову організаційно-економічного механізму.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Проблемні питання змісту і раціональності використання в системі управління ресурсозбереженням підприємства організаційно-економічного механізму, його практичного застосування сьогодні знаходяться в площині наукового обговорення, адже вчені досі не дійшли згоди у визначенні досліджуваної категорії.

Ураховуючи інтенсивність наукового пізнання та розвитку концепції стратегічного управління, автори схиляються до різноманітної детермінації організаційно-економічного механізму управління, що сприяло систематизації існуючих наукових підходів до розгляду досліджуваного поняття з погляду різних об'єктів управління: системний підхід (як сукупність елементів), функціональний підхід (описується через взаємозв'язки елементів), системно-цільовий (базується на цільовому призначенні системи); процесний підхід (визначається як діючий порядок чи послідовність прийняття управлінських рішень); системно-структурний підхід (розглядає механізм як структуровану сукупність елементів, підсистем, методів і засобів впливу підприємства на ресурсозберігаючі заходи та їх розвиток на підприємстві).

Стосовно управління ресурсозбереженням підприємства поняття «механізм» можна аргументувати як сукупність взаємопов'язаних структурних елементів системи, котрі за умови ефективного їх функціонування сприяють розвитку бізнес-процесів та одержанню певного економічного результату. Отже, до сказаного слухним є твердження французького вченого-економіста А. Кульмана: «Економічний механізм визначається або природою початкового явища, або кінцевим результатом серії явищ», і далі він аргументує: «Складовими елементами економічного механізму завжди одночасно виступають і початкове явище, і кінцеві явища, і весь процес, який відбувається в інтервалі між ними» [1, с. 56].

Грунтовні дослідження свідчать, що в системі існуючих концепцій у сфері ресурсозбереження є лише кілька типових визначень організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням підприємств, що визначають його призначення на рівні суб'єкта господарювання (В. Куцик та М. Олійник [3], І. Вовк та О.В. Куцик [2], О. Шеремет та О. Кривчун [4]). Однак розгляд досліджуваного механізму лише у площині мікрорівня звужує його функціональне призначення, тому, на наше переконання, це слід робити також у контексті макрорівня, адже він є самостійною системою управління ресурсозберігаючими процесами на підприємстві, однак із позиції ієрархічності є складником зовнішнього

економічного механізму управління, який базується на взаємозв'язку державного регулювання, з одного боку, і ринкового механізму – з іншого.

Дослідження існуючих наукових підходів до необхідності існування та розвитку поняття «організаційно-економічний механізм управління» сприяло авторському баченню сучасної концепції управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства на основі об'єктивно-орієнтованого підходу, що, по-перше, враховує стратегічний характер управління як науково обґрунтованого проекту суб'єкта та можливості його проектування; по-друге, забезпечує економічну стійкість машинобудівного підприємства в умовах нестійкої економіки; по-третє, визначає адаптивний стратегічний вибір розвитку підприємства на основі ефективної та вдалої комбінації його ресурсного потенціалу.

Дієвість організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням підприємства визначається його структурою. Від ефективності формування складників механізму залежать якість функціонування та взаємодії об'єктів та виконання покладених завдань. Архітектура цієї складної системи, ураховуючи волатильність ринкових процесів та розвиток конкуренції, повинна відповідати стратегічному орієнтуру суб'єктів машинобудівної галузі на мікро- і макрорівні.

З погляду об'єктивно-орієнтованого підходу управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства – система проектних дій суб'єкта управління на об'єкти управління для переходу цих об'єктів у бажаний стан за допомогою розвитку якісно нових параметрів процесу кожного об'єкта окремо й у цілому. За таких динамічних умов об'єкти дослідження розглядається як цілісна множина структурних елементів системи, що пов'язані між собою відносинами і функціональними взаємозв'язками. Оскільки суб'єкти машинобудівної галузі з позиції управління виступають суб'єктами, управлінська діяльність яких спрямована на об'єкти системи, що взаємодіють між собою, організаційно-економічний механізм управління ресурсозбереженням належить до складних систем. Отже, з позиції об'єктивно-орієнтованого підходу організаційно-економічний механізм управління ресурсозбереженням слід розглядати за спеціальною будовою, що поєднує властивості організаційного та економічного механізмів, містить елементи як керуючої, так і керованої підсистеми, розглядається у контексті внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто через макро- та мікрорівень.

Результати наукового дослідження сприяли формуванню основних засад та переліку властивостей, що визначають функціонування досліджуваного механізму як проектно-орієнтованої складної системи: складність, багаторівневність, структурність, динамічність, пропорційність, часова обмеженість, реалістичність, упорядкованість, адаптивність, надійність, життєздатність.

На переконання автора, доцільно конкретизувати предмет наукового дослідження у розрізі організаційного та економічного складників. Так, організаційний механізм – це система взаємозв'язків організаційного характеру. Вони виникають у процесі змін фінансово-господарської діяльності між елементами суб'єкта господарювання. А ефективне функціонування будь-якого економічного механізму можливе лише за наявності ефективного організаційного механізму внутрішнього управління діяльністю суб'єкта господарювання. Зазначене визначає тісноту взаємозв'язків між цими взаємозалежними механіз-

мами за їх оптимального поєднання, а ефективність його функціонування буде залежати від пов'язаних між собою ланок та рівнів апарату управління суб'єктом у процесі досягнення його цілей. Критерії ефективності функціонування організаційного механізму визначаються через організацію економічних та господарських процесів та взаємодії споріднених елементів системи управління підприємством; повноту інформації, яка використовується в процесі прийняття складних управлінських рішень у сфері ресурсозбереження; володіння, розпорядження, збереження та раціональну спрямованість інформації на об'єкт управління, котра передається по системі, чи виходить за її межі; оперативність прийняття управлінських рішень, що вимагає процес виробництва.

Функціонування механізму у просторі мікрота макрорівня чітко проявляється у процесі взаємодії між керуючою і керованою підсистемами та зовнішнім середовищем. Досліджуваний механізм як складна та ієрархічна система представлена об'єктами та суб'єктами управління ресурсозбереженням, взаємозв'язок яких представлено на рис. 1.

Вплив суб'єктів на об'єкти механізму спершу здійснюється на основі інформаційного забезпечення, що виступає основою прийняття подальших стратегічних рішень та співпраці суб'єктів у процесі реалізації та впровадження ресурсозберігаючих заходів.

Керуюча підсистема організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням (проявляється у масштабах макроекономіки) – це сукупність інституцій регулювання і координації функціонування процесів управління ресурсозбереженням на підприємстві, що приймають низку рішень у межах своїх компетенцій та функцій. Вона представлена групою суб'єктів, які формують комплекс заходів щодо ефективного функціонування організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням, а саме: економічних, соціальних, екологічних та організаційних.

Суб'єктами механізму є господарські одиниці, діяльності яких орієнтована на процеси ресурсозбереження. Їх можна поділити на внутрішніх та

зовнішніх суб'єктів, або ж на суб'єкти пасивного та активного впливу на досліджуваний процес.

Група активних суб'єктів включає органи державної влади, котрі формують нормативно-правове, мотиваційне поле для суб'єктів пасивної групи, а також підприємства та організації, фізичних осіб, які впливають на активізацію ресурсозберігаючих заходів у конкретного підприємства чи суб'єкта ринку, зокрема неурядові організації, засоби масової інформації, конкуренти, постачальники, наукові та освітні установи, політичні, культурні діячі та ін. Пасивна група охоплює коло потенційних виконавців ресурсозберігаючих заходів, до яких належать виробники та споживачі продукції, товарів та послуг, транспортні, торговельні організації, підприємства, що здійснюють перероблення і повторне використання відходів, та ін. [5].

Щодо внутрішніх та зовнішніх суб'єктів, то до перших належать менеджери, власники, обслуговуючий персонал, працівники тощо. Вони розробляють місію і визначають цілі підприємства. Для досягнення цілей механізм управління повинен являти собою систему взаємопов'язаних оптимальних кількісних і якісних ресурсних пропорцій, що визначають реальний ресурсний потенціал та раціональність його використання. Зовнішні суб'єкти управління визначають керуючу підсистему і здійснюють вплив на внутрішні суб'єкти. До них належать: органи державного, регіонального, місцевого рівнів управління; заінтересовані в діяльності машинобудівних підприємств особи: фінансові установи, інвестори, кредитори, громадські організації, наукові установи, що генерують інноваційні ідеї щодо ресурсозбереження, та ін.; суб'єкти ринкової інфраструктури ресурсозбереження, що надають послуги з ресурсозбереження, виготовляють ресурсозберігаюче устаткування готують кваліфіковані кадри з ресурсозбереження; організації, які виконують інформативні функції з ресурсозбереження.

Об'єктами внутрішнього організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням виступають процеси ресурсозбереження, що впливають на зміни виробництва, реалізації та споживання, товари

Рис. 1. Суб'єкти та об'єкти організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства

Джерело: сформовано автором

і послуги машинобудівного підприємства та характер і обсяги ресурсоспоживання у процесі виробничо-господарської діяльності.

Розглядаючи досліджуваний механізм як керовану та керуючу системи, варто зазначити, що машинобудівне підприємство як складна соціально-економічна система є одночасно суб'єктом (на мікрорівні функціонування механізму) й об'єктом досліджуваного механізму (як керована підсистема з боку керуючої підсистеми), володіє різноманітними можливостями реагування на дію зовнішніх чинників та впливає на внутрішні чинники, що виникають унаслідок діяльності самого підприємства. З огляду на це, управління ресурсозбереженням на підприємстві доцільно розглядати як управління динамічною системою через взаємодію його внутрішніх соціальних і економічних процесів із зовнішнім середовищем на основі їх комплексного дослідження та нової методології вибору стратегії комплексного управління ними [6, с. 8].

Отримані узагальнення дали змогу визначити концептуальні основи організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням підприємства з позиції об'єктно-орієнтованого підходу, що представлено на рис. 2. Використання запропонованого концептуального підходу до побудови організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням дає змогу розглянути формування та функціонування механізму як багаторівневої системи управління (у межах мікро- та макрорівня). Тому з погляду організації внутрішнього організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням підприємства він повинен включати систему забезпечення, систему функціонування, цільову систему.

Базовим елементом у процесі управління ресурсозбереженням підприємства є постановка мети та визначення основних завдань, на основі яких визначаються основні заходи щодо стратегічного планування та використання ресурсного потенціалу машинобудівного підприємства. Слід відзначити, що формулювання мети і завдань організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням має базуватися на стратегічному характері з обов'язковим використанням методології технологічного проектування – прогнозування і Форсайту (як на макро-, так і на мікрорівні).

Стратегічною метою функціонування механізму є забезпечення слушних організаційних і економічних умов для максимізації прибутку за рахунок упровадження ресурсозберігаючих заходів та технологій, виявлення та практичного використання наявних резервів усіх видів ресурсів у процесі виробничо-господарської діяльності підприємства для забезпечення конкурентних позицій підприємства. Її досягнення реалізується шляхом використання прямих та опосередкованих форм забезпечення управління. За функціональним призначенням вони реалізуються на основі використання комплексу інструментів та методів управління і їх можна поділити на організаційні, інформаційні, нормативно-правові, техніко-технологічні, соціально-психологічні, фінансово-економічні.

Відповідно до головної мети та напрямів управління ресурсозбереженням на машинобудівному підприємстві, необхідно виробити основні стратегічні напрями та заходи реалізації ресурсозберігаючої політики підприємства, що представлено в табл. 1.

Для вибору заходів і напрямів, згідно з якими слід проводити політику раціонального ресурсозбереження, необхідно визначитися з принципами, на основі яких має функціонувати механізм та здійснюватися процес управління ресурсозбереженням.

Вони виступають методологічною основою будь-якої діяльності, є визначальними для реалізації методів і технологій впливу, тобто принципи визначають, які методи й як вони мають використовуватися.

З урахуванням того, що досліджуваний механізм є складною системою, сформовано три групи інтегрованих принципів, що визначають особливості процесу управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства, побудову механізму та об'єктивну орієнтацію на ресурсозбереження [2; 4; 5; 7]: цільові принципи (визначають об'єктну орієнтованість механізму); структурні принципи (визначають властивості механізму та його складників); функціональні принципи (визначають порядок реалізації управлінських заходів щодо ресурсозбереження).

Дотримання запропонованих автором принципів орієнтує, відповідно до досягнення стратегічної мети досліджуваного механізму, суб'єктів ресурсозбереження, особливо підприємства машинобудування, на стабільно збалансовану інноваційну модель ресурсозберігаючого розвитку.

Важливим елементом функціональної системи є функції механізму, котрі приводять його в дію. Управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства можна розбити на дві групи функцій:

– перша група – загальноуправлінські функції: планування, прогнозування, аналіз, організація, координація, контроль, мотивація;

– друга група – спеціальні функції: фінансова, виробнича, логістична, технологічна.

Виконання визначених вище функцій потребує використання необхідної та ефективної системи інструментів та методів. Їм належить інструмент досягнення визначених завдань та мети щодо реалізації ресурсозберігаючих технологій у діяльності машинобудівних підприємств. Традиційно виокремлюють такі групи методів та інструментів, що виступають базисом системи забезпечення управління ресурсозбереженням машинобудівного підприємства: організаційні, науково-методичні, нормативно-правові, інформаційні, економічні (примусові та заохочувальні).

Для оцінки ефективності реалізації ресурсозберігаючих технологій у поточній та стратегічній перспективі виокремлюють значну кількість показників, застосовують різноманітні методи діагностики (експертних оцінок, факторний аналіз, кореляційно-регресійні моделі, методи інтегральної та комплексної оцінки, систему дерева рішень, нормативний метод тощо). На наше переконання, найбільш доцільним є використання системи показників-критеріїв, що характеризують ефективність застосування ресурсозберігаючих заходів як у коротко-, так і довгостроковій перспективі за функціональними сферами ресурсного потенціалу підприємства (фінансовий, виробничий, трудовий, інноваційний та маркетинговий потенціал).

Запропонована теоретична модель організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням визначає та деталізує організацію комплексу заходів досягнення позитивних результатів за умови використання у діяльності підприємства ресурсозберігаючих заходів і може бути використана для вчених та практиків під час раціональної композиції засобів управління.

Висновки. Дослідження сучасних концепцій ресурсозбереження стратегічного розвитку дало змогу сформулювати авторську концептуальну модель організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням підприємства з позиції об'єктно-орієнтованого підходу як науково обґрунтованого проекту підприємства, що забезпечує досягнення

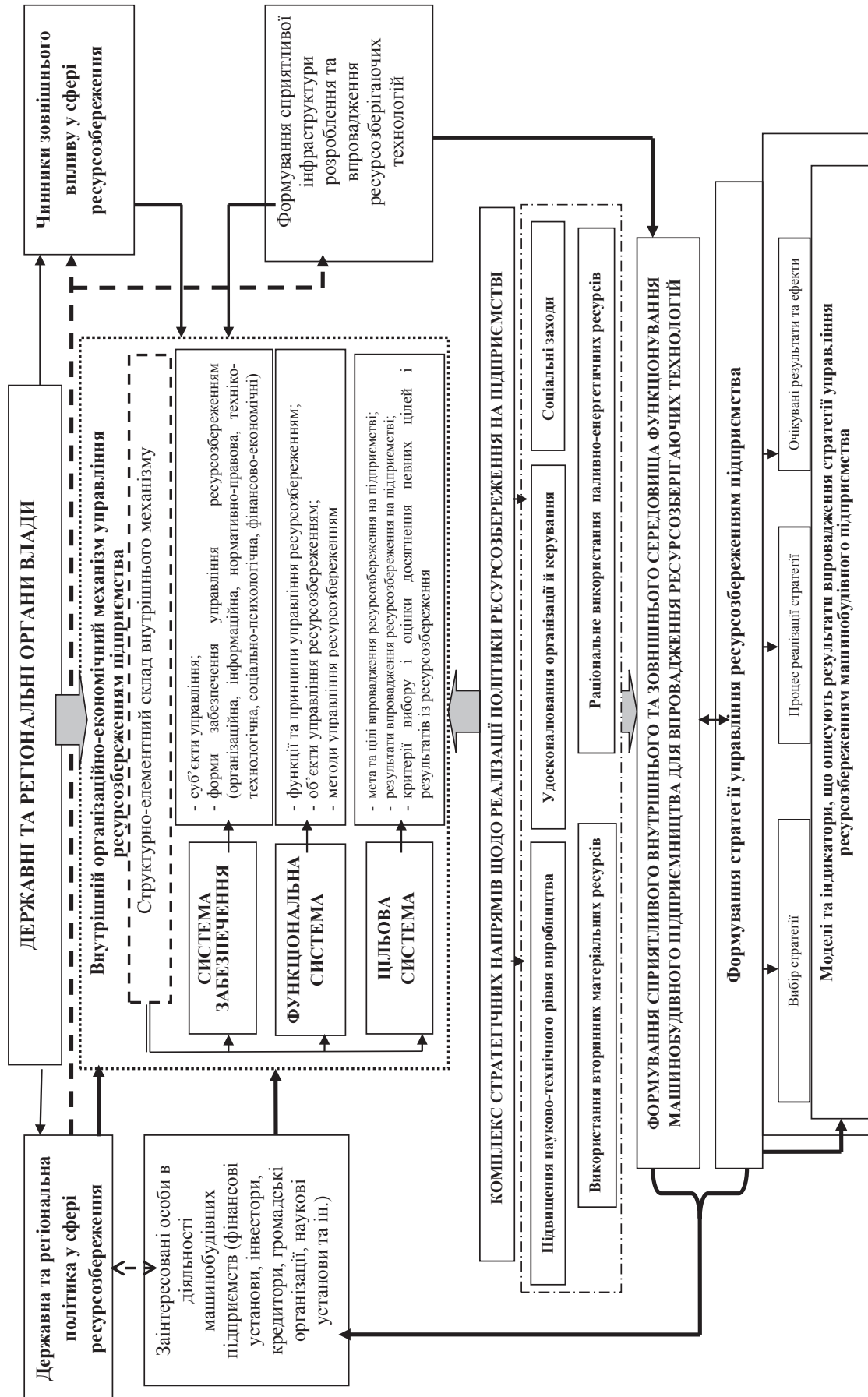

Рис. 2. Концептуальна модель організаційно-економічного механізму управління ресурсозбереженням підприємства з позиції об'єктно-орієнтованого підходу

Джерело: сформовано автором на основі [15; 26; 38; 104; 140; 141]

Таблиця 1

Комплекс стратегічних напрямів щодо реалізації політики ресурсозбереження на машинобудівному підприємстві

Напрямок	Заходи
Підвищення науково-технічного рівня виробництва	Включає такі заходи: впровадження нової техніки й технології на основі досягнень науково-технічного прогресу; впровадження ресурсозберігаючої технології; підвищення якості, надійності й довговічності продукції в рамках її життєвого циклу; створення наукомісткої продукції; підвищення якості сировини й матеріалів; упровадження нових видів матеріалів, у тому числі наукомістких замінників; скорочення втрат і відходів виробництва; використання сировини й матеріалів економічних сортів, марок, розмірів; удосконалення методів обробки сировини і скорочення відходів і втрат матеріальних ресурсів; підвищення рівня механізації й автоматизації технологічних процесів і допоміжних робіт; поліпшення якості устаткування та пристроїв; застосування раціональної витрати матеріалів у цехах і вибір найбільш раціональних форм замовлення; підвищення рівня спеціалізації виробництва; збільшення потужності, продуктивності й експлуатаційної надійності продукції; установа оптимальних запасів міцності деталей і вузлів за рахунок удосконалення методів інженерних розрахунків під час конструювання; підвищення технічних вимог до випробування й здачі продукції
Удосконалення організації й керування	Включає такі заходи, як: оптимізація господарських зв'язків і оптимізація закупівель сировини; поліпшення умов зберігання і транспортування матеріальних ресурсів-товарів; оптимізація обсягу й структурного співвідношення виробничих і товарних запасів; поставка продукції у високому ступені технологічної готовності згідно з вимогами споживачів; планування й керування запасами на конкурентоспроможному рівні; поліпшення нормування, регламентації, використання матеріальних ресурсів; установа зовнішньоекономічних зв'язків, реалізація ноу-хау та вихід на зовнішні ринки; впровадження прогресивних засобів тари, упаковки й транспортування; вдосконалення комп'ютеризації системи керування матеріальними ресурсами; оперативне маневрування матеріальними ресурсами й залучення в обіг понаднормованих запасів; удосконалення аналізу використання матеріальних ресурсів
Соціальні заходи	Включають наступні заходи: підвищення кваліфікації персоналу; відбір технічного, фінансового, управлінського й комерційного персоналу на конкурсній основі з використанням професійного тестування з врахуванням конкретних вимог підприємства; удосконалення умов праці; удосконалення методів стимулювання праці; розвиток зв'язків із громадськістю
Використання вторинних матеріальних ресурсів	Включає такі заходи: комплексне використання сировини й матеріалів; використання безвідходних та екологічно чистих технологічних процесів; регенерація відпрацьованих виробів; збір, заготовка й переробка відходів виробництва та споживання; вдосконалення організації і планування збору, заготівлі й використання вторинної сировини
Раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів	Включає потенційно такі заходи, як: упровадження енергозберігаючої техніки й технології; використання менш енергоємної технології; застосування процесів із меншими питомими витратами палива й енергії; заміна застарілого енергоємного обладнання; використання відпрацьованого тепла

Джерело: узагальнено автором за [4]

економічного ефекту за умови раціонального використання потенційних ресурсів і їх оптимізації для підвищення рівня прибутковості машинобудівних підприємств, стійкості й адаптивного стратегічного вибору їх розвитку на основі ефективної комбінації ресурсного потенціалу та використання ресурсозберігаючих заходів. Зазначене дає змогу під час комплексного підбору показників оцінити раціональність застосування ресурсозберігаючих заходів та їх проєктування для забезпечення стратегічного розвитку машинобудівного підприємства. Зазначене виступає об'єктом подальших наукових досліджень.

7. Вовк І. Аналіз механізмів ресурсозбереження на підприємствах машинобудівної галузі. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2009. № 1 (2). С. 42–47.

REFERENCES:

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кульман А. Экономические механизмы. Москва : Прогресс ; Универс, 1993. 192 с.
2. Вовк І. Особливості формування організаційно-економічного механізму ресурсозбереження в умовах соціально-економічної трансформації підприємств. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2012. Вип. 2 (7). С. 315–326.
3. Куцик В.І. Управління ресурсозбереженням на підприємстві. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.8 С. 241–245.
4. Шеремет О.О. Організаційно-економічний механізм ресурсозбереження на підприємствах харчової промисловості. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2011. № 40. С. 34–39.
5. Сотник І.М. Формування самовідтворювального еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*. 2011. № 1. С. 5–13.
6. Рогоза М.Є. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності діяльності промислових підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» ; НАНУ, Ін-т економіки промисловості. Донецьк, 2006. 35 с.

1. Kulman A. (1993). *Ekonomicheskie mehanizmy* [Economic mechanisms]. Moskva : Progress ; Univ. [in Russian]
2. Vovk I. (2012). *Osoblyvosti formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu resursozberezhennia v umovakh sotsialno-ekonomichnoi transformatsii pidpriemstv* [Features of the formation of organizational and economic mechanism of resource conservation in the conditions of socio-economic transformation of enterprises]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, 2(7), 315–326. [in Ukrainian]
3. Kutsyk V.I. (2013). *Upravlinnia resursozberezhenniam na pidpriemstvi* [Management of resource saving at the enterprise]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 23.8, 241–245. [in Ukrainian]
4. Sheremet O.O. (2011). *Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm resursozberezhennia na pidpriemstvakh kharchovoi promyslovosti* [Organizational and economic mechanism of resource conservation at food industry enterprises.]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii*, 40, 34–39. [in Ukrainian]
5. Sotnyk I.M. (2011). *Formuvannia samovidtvoriualnoho ekolo-ho-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia resursozberezhenniam* [Formation of self-reproducing ecological-economic mechanism of resource saving management]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seria «Ekonomika»*, 1, 5–13. [in Ukrainian]
6. Rohoza M.Ie. (2006). *Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm zabezpechennia efektyvnosti dialnosti promyslovykh pidpriemstv* [Organizational and economic mechanism for ensuring efficiency of industrial enterprises] : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : spets. 08.06.01 «Ekonomika, orhanizatsiia i upravlinnia pidpriemstvamy» ; NANU, In-t ekonomiky promyslovosti. Donetsk. [in Ukrainian]
7. Vovk I. (2009). *Analiz mekhanizmv resursozberezhennia na pidpriemstvakh mashynobudivnoi haluzi* [Analysis of resources saving mechanisms at the enterprises of the machine-building industry]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava*, 1(2), 42–47. [in Ukrainian]